

האזינו

דארף מען פארשטיין: „האזינו ה' שמים גו' ותשמע הארץ" אין א פסוק אין תורה (ל' הוראה¹), וואס יעדער ענין אין איר איז תורה, דאס מיינט, אז האזינו השמים גו' — איז א הוראה פאר יעדן מקבל התורה, פאר יעדן אידן² אז ער דארף זיין „קרוב ל' שמים" און „רחוק מן הארץ" — איז דאס א דבר תמוה: אויב ישעי', דער „גדול שבנביאים": איז געווען רחוק

שמם ה' שרש נבואתו והשגתו, וא"כ מובן שזהו למעלה מ"כ ה' דבר" דישעי שבנבואתו היתה מבראה (סדור עט, א. ביאורו³ וכו' שבערה⁴ 7. ועוד).

(5) וח"ג ב. ובפרט ע"פ הידוע בענין לימוד האזינו ע"י כאריא כו' (ראה סה"ש תש"א ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות פכ"ט * ממהר"ל מפרג בנה). (7) ילקוט ישעי' רמז שפה.

ואי"ז סותר ללוא קם עוד נביא בישראל כמשה (ברכה לו, י. וראה בארוכה רמב"ם הלכות יסודות פ"ז ה"ו. פיה"מ ריש פרק חלק יסוד הו'. מו"ג ח"ב פליה) — כי הכונה ב„גדול שבנביאים" הוא, להנביאים ש„כולן אין רואין . . אלא בחלום וכו'" (רמב"ם שם ה"ב ואל"ך), שגם ישעי' הוא מסוג זה ורק שהוא „גדול" שבהם. משא"כ משה — אינו מסוג זה כלל. ועפ"י מובן לשון הרמב"ם שם: „וכלו כו'" — כי נבואת משה היא מסוג אחר.

ולהעיר מהידוע (שעה"ק להרח"ו ח"ג ש"ו — הובא בתו"א ס, ב. לקו"ת במדבר ב, ב. שה"ש כה, ג. וראה אגה"ק סי"ט) שנבואת משה היא מאצילות, משא"כ ישעי' גדול שבנביאים נבואתו מבראה, בן כרך (ביאורו⁵ לאדמו"ה לט, סע"ד. עט"ר מא, א. אוה"ת תרומה ע' אישעא. ועוד) — והרי אצילות „מרום ונשגב מבי"ע" (לקו"ת

א. עס שטייט אין ספרי, אז משה רבינו איז געווען „קרוב לשמים" און „רחוק מן הארץ". און דערפאר האָט ער געזאָגט: „האזינו השמים . . ותשמע הארץ": ביי שמים האָט ער געזאָגט דעם לשון „האזנה" וואָס ווייזט אויף קירוב, און ביי ארץ — דעם לשון „שמיעה" וואָס ווייזט אויף ריחוק.

און לויטן זעלבן טעם איז דער ספרי מסביר וואָס ישעי' האָט עס געזאָגט אין אַ פאַרקערטן סדר: „שמעו שמים והאזינו ארץ" — ביי שמים שמיעה און ביי ארץ האזנה — ווייל ישעי' איז געווען „רחוק מן השמים" און „קרוב לארץ".

(1) כ"ה בספרי כאן. ובתיב"ע ות"י כאן. וראה גם זהו פרשתנו רפ"ו, ב. בתנחומא כאן: „כיון שאמר משה את התורה בשמים ה'" (וגם בנוגע לישעי', ה' בתנחומא הוא „שהי' בארץ", ולא „קרוב לארץ" כבספרי וכו'). וי"ל, שמשה מצד עצמו ה' „קרוב לשמים", וכשאמר את התורה — ה' בשמים.

(2) ריש פרשתנו.

(3) ישעי' א, ב.

(4) באוה"ח כאן, וכ"ה באברבנאל כאן (סד"ה והדרך ה'א, שהאזנה מורה על ריחוק יותר משמיעה. ומה שמשה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ וישעי' אמר שמעו שמים והאזינו ארץ — אף שבודאי ה' משה נעלה מישעי' — כי נבואת ישעי' שם נאמר „כ"ה דבר", משא"כ במשה נאמר: „ואדברה"; „אמרי פי".

אבל בזהר שבעה"ה 1 (וראה להלן הערה 12), ש„אדברה גו' אמרי פי" דמשה הוא נעלה יותר מבחי' „כ"ה דבר" דישעי'. עי"ש. וראה לקו"ת שה"ש (כ, ג) ש„מפי עצמו" דמשה „הוא מציא דאצילות . .

(*) וכן צ"ל בהערה בסה"ש שם.

מדגיש „בא ישעי' וסמך לדבר“¹³ — האט ער דאך בכן א סך לייכטער געקענט צוקומען בענין זה צו מדריגת משה?

מזו מען דעריבער זאגן, אז דאס וואס ישעי' האט געזאגט שמעו שמים גו' — וכו"ל נאך „האזינו השמים גו'“ ובהמשך צו דעם — אנטהאלט אין זיך א העכערע מעלה ווי דאס וואס משה האט געזאגט האזינו ה' שמים גו'.¹⁴ און דערפאר איז דער ספרי מדגיש „בא ישעי' וסמך לדבר“, ווייל דוקא נאכדעם ווי ישעי' האט בכחו של משה זיך דערנענטערט און דערגרייכט צו דער דרגא פון קרוב לשמים ורחוק מן הארץ. האט ער דאן געקענט צוקומען צו נאך א העכערן עילוי — רחוק מן השמים וקרוב לארץ.

ובמילא, וויבאלד אז אויך „שמעו שמים והאזינו ארץ“ איז א חלק, א פסוק אין תורה — הוראה, איז מובן אז אויך דער ענין איז א הוראה פאר יעדער אידן: אז נאכן דערגרייכן צו דער מדריגה פון קרוב לשמים כו'.

(13) בילקוט ישעי' רמז שפו: בא ישעי' ואמר כו' (והלשון „וסמך לדבר“ נאמר שם רק בהענינים הנאמרים שם לאחר). אבל בספרי (וכ"ה גם בילקוט האזינו רמז תתקמב) הוא כפנים.

(14) פשוט הלשון והענין הוא, שמה שישעי' הי' קרוב לארץ ורחוק מן השמים הוא, לפי שהי' למטה במדריגה ממה (וראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 415-6). ומ"ש בפנים הוא ע"ד המבואר בכ"מ (תו"א לג, סע"א ואילך, לקו"ת שה"ש כה, ב ואילך) — שיש מעלה באספקלריא שאינה מאירה דישיעי' על אספה"מ דמשה. וע"פ המבואר בתו"א שם שהמעלה שבי' אספשא"מ הוא כענין „ארץ קדמה“, י"ל, שמה שישעי' הי' קרוב לארץ הוא מצד המעלה שבה — מה שקדמה לשמים. וראה לקמן סעף יא.

מן השמים און קרוב לארץ. היינט ווי איז גאר שייך, אז די מדריגה פון קרוב לשמים¹⁵ ורחוק מן הארץ (ווי משה¹⁶) זאל געמאנט ווערן פון יעדן אידן¹⁷?

ולאידך גיסא: אויב יעדער איד קען יע דערגרייכן צו דער מדריגה פון קרוב לשמים כו' (און דאס איז מצד בחי' משה וואס געפינט זיך אין אים¹⁸) — פארוואס איז ישעי' צו דעם ניט צוגעקומען¹⁹?

נאך שטארקער איז די קשיא: אט די נבואה-ווערטער גופא, „שמעו שמים והאזינו ארץ“, האט ישעי' גע-זאגט ווי א המשך און מיט א סמיכות צו „האזינו השמים גו'“ וואס משה האט געזאגט — ווי דער ספרי איז

שה"ש ה, ד. ובכ"מ, ועד ש"המציאות דכללות כל העולמות נבחן (רק) בג' בחינות“ (ראה אוה"ת בלק ע' תתקסב. ע' תתקעט ואילך).

(8) ובפרט, שלפי התנחומא כאן (נעתק בהערה 1), ההוראה ד"האזינו השמים" לכל אחד הוא — שצ"ל בשמים (ולא רק קרוב לשמים), שאפ"ל שגם במשה הי' זה רק כשוא את התורה (ראה הערה הג"ל). (9) ובפרט לפי המבואר לעיל (הערה 7) מדרי' משה.

(10) ובפרט לפי מ"ש באוה"ח כאן, שגם במשה, מה שהי' קרוב לשמים הוא רק מצד נשמתו. ובבחי' כאן: כי ביום מותו הי' זה.

(11) תניא רפמ"ב. (12) ובפרט לפי מ"ש בזהר שם, ששמים וארץ דנבואת ישעי' הם „שמים וארץ תתאין, ועם כל דא בעא לאענשא לי' עד דאמר כי הי' דבר“; משא"כ „השמים“ ו„הארץ“ שאמר משה, הם „שמים וארץ עילאין“ ומ"מ אמר „ואדברה גו' אמרי פי“ — ואיך שייך שישעי' גם מצד הבחי' דה' דבר הי' רחוק אפילו מבחי' שמים תתאין, ואעפ"כ תהי' הוראה לכא"א מישראל, שיגיע ע"י עבודתו בכח עצמו להיות קרוב לבחי' שמים עילאין.

ביאור דערפון אין פשטות: אין די עשי"ת, זאגן חז"ל²⁰, איז דער אויג בערשטער "בהמצאו" און "בהיותו" קרוב²¹ צו יעדער אידן, ובלשון ה' חסידות²² — "קרוב המאור אל הניצוץ". און אויב אויך דעמאלט, אין אזא זמן נעלה ומסוגל, ווערט א איד ניט נתעורר בתשובה (ביז אין אן אופן פון בכי') — איז דאס א בא-ווין אז "אין נשמתו שלימה"; זיין נשמה איז "נתרחקה לגמרי כו'", און דערפאר איז "אין לה התעוררות לשוב אל בית אבי"²³.

ס'פאדערט זיך אבער הסבר אין דעם: פונעם לשון "כל מי שאינו בוכה כו' אין נשמתו שלימה" איז משמע, אז דערמיט ווערט געמיינט יעדער איד ממש, אפילו א צדיק גמור [וואס דערפאר²⁴ שטייט²⁵ אויך אויפן אריז"ל: "הרב זלה"ה ה' נוהג לבכות

זאל ער זיך ניט אפשטעלן דערביי, נאר ער זאל מיט דעם כח זיך דער-הויבן נאך העכער — צו ווערן קרוב לארץ כו'.

און ס'איז דאך ידוע, אז יעדער ענין פון תורה האט א שייכות מיט חדת צו דעם זמן אין וועלכן ער ווערט געלייענט בתורה²⁶; איז דערי-בער פארשטאנדיק, אז דער קיום פון די ביידע הוראות שבפ' האזינו (וואס אויך די הוראה פון "קרוב לארץ כו'") שטייט אין ספרי פ' האזינו) איז באזונדערס צוגעפאסט צו די עשרת ימי תשובה (אדער צו די ד' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות²⁷) ווען מען לייענט אט די סדרה.

ב. וועט מען עס פארשטיין דורך מקדים זיין וואס עס שטייט אין כתבי האריז"ל²⁸, אז "כל²⁹ מי שאינו בוכה בעשי"ת³⁰ אין נשמתו שלימה". דער

(20) ר"ה יח, א. וש"נ. רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו.

(21) ישעי' נה, ו.

בגמרא ורמב"ם שם, הובא לענין עשרה ימים שבין ר"ה ליו"כ רק "בהמצאו". וראה גם ד"ח (כו, סע"ד), ש"קראוהו בהיותו קרוב" הוא ביו"כ, אבל בר"ה ועשי"ת הוא רק "דרשו ה' בהמצאו", אבל בכ"מ בדא"ח (לקו"ת תבא מא, סע"ד. מג, סע"ד. ש"ש סו, ריש ע"ב. ד"ח יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב. צא, א. ועוד), וראה גם ר"ח לר"ה שם, שגם "בהיותו קרוב" קאי על עשי"ת.

(22) ד"ח יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב. צא, א.

(23) שם כא, סע"א ואילך.

(24) בטעמי המצות פ' קדושים (הובא ונתבאר בדרימ"צ כה, א ואילך): "ולכן נוהג מורי ז"ל לומר פרטי הידיונים כו' כי כל ישראל הם גוף אחד". אבל ממה ש"הרב זלה"ה כו" (מקומות שבהערה הב' אה) בא בהמשך ללמי שאינו בוכה כו' אין נשמתו שלימה", משמע שבזה יש גם הענין המבואר בפנים.

(25) סיפור האריז"ל שם. וכ"ה בפע"ח ובשה"כ שם.

(15) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב. אוה"ת ר"פ נצבים. ועוד.

(16) להעיר, שפעם למחרת יוהכ"פ אמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע "איצטער ערשט דארפן תשובה טאן" (הובא ונתבאר בהקדמה לקונט' צו — נדפס בסה"מ תש"ט. לקו"ש ח"ד ע' 400). וראה לקמן הערה 72.

(17) פע"ח שער השופר פ"ה. שער ה' כוונות דרושי ר"ה (קודם דרוש א). סידור האריז"ל סוף סדר הנסירה.

(18) גירסתנו בכתהאריז"ל שם הוא: "מי שאינו בוכה" (בלי תיבת "כל"). אבל בכ"מ בדא"ח (לקו"ת תצא לו, ג. ר"ה נה, ד. דרך חיים יג, ריש ע"ד. כא, רע"א. ועוד) הובא "כל מי כו'". וראה לקמן הערה 41.

(19) בפע"ח, סי' האריז"ל ושה"כ שם נזכר רק ר"ה ויוהכ"פ (וכ"ה בלקו"ת תצא שם. לו, ד). אבל בד"ח יג, ריש ע"ד (מכתבי המקובלים) וכו', רע"א (מ"ס הקבלה): "בעשי"ת. (בלקו"ת נצבים מה, ד — מכתהאריז"ל: ב'מים נוראים. בלקו"ת ר"ה נה, ד — מכתהאריז"ל: בר"ה).

ניט אויסגעטאָן לגמרי פונעם רע וואָס אין אים (נאָר ס'איז פון אים פאַרבליבן אַזוי ווייניג, אַז ער איז „בטל במיעוטו וכלא חשיב“³⁰).

אַבער „כל מי שאינו בוכה כו'“ איז דאָך אַ לשון וואָס איז כולל אויך אַ צדיק גמור (ביז דאָס ווערט באַ- וואָרנט אפילו בשייכות צום אריז"ל, כנ"ל), און דעריבער איז ניט מובן: אין וואָס באַשטייט די הכרחיות פון זיין וויינען בעש"ת?

דאָס וואָס אויך אַ צדיק גמור קען נתעורר ווערן מיט אַ בכי' של תשובה (ווי די גמרא דערציילט³¹ אויף ר' יוחנן בן זכאי, אַז לפני פטירתו האָט ער געוויינט צוליב דעם וואָס „איני יודע באיזו (דרך) מוליכין אותי“) איז מובן: מצד דער מדה פון ענוה וכיו"ב קען אויך אַ צ"ג זיין אין אַ מצב פון איני יודע כו' בנוגע דער איי-גענער אַפשאַצונג און קוקן אויף זיך פיל נידעריקער ווי ער איז באמת³². ער קען מיינען, אַז ער האָט ניט ממלא געווען את תפקידו³³, און דער-פאַר — זיין בבכי' של תשובה.

די שאלה איז אַבער: פאַרוואָס זאָל מען אָננעמען אַז ער מוז וויינען? עס קענען געמאָלט זיין צדיקים גמור-רים, וואָס זיינען זיך ניט טועה אין זייער מצב³⁴ (ואדרבה: „הדרך האמיתי (בעבודה) הוא שצריכים לדעת מהות

בר"ה ויר"כ“). ולכאורה, לויט ווי עס קומט אויס אין פשטות, איז תשובה (ובפרט ווען זי איז בבכי') אויף חטאים ועוונות, וואָס אַ צדיק גמור איז לגמרי ריין דערפון — היינט ווי איז שייך צו מאַנען תשובה ביי אַ צ"ג, און עד כדי כך, אַז אויב ער איז ניט בוכה בעש"ת איז אַ ראי' אַז „אין נשמתו שלימה“?

ג. בנוגע אַ בינוני, וואָלט מען עס נאָך געקענט מסביר זיין: אמת טאָקע אַז אַ בינוני איז דער וואָס „לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם“³⁵ — וויבאַלד אַבער אַז דער רע וואָס אין זיין חלל השמאלי איז נאָך ביי אים „בתקפו כתולדתו“ און „לא נדחה כלל ממקומו“³⁶ [ובפרט נאָך, אַז עס קען אַריינפאַלן במחשבתו אויך אַ הרהור רע, און ס'איז מער ניט, וואָס ער איז אים באַלד מדחה³⁷], פאָדערט זיך דעריבער פון אים דער ענין התשובה אויף דעם³⁸; און אויב אַט-דער מצב זיינער (האַבנדיק רע אין זיך) דערנעמט אים ניט ביז צו בכי' אין עש"ת, איז „אין נשמתו שלימה“;

און עד"ז קען מען מסביר זיין אפילו בשייכות צו אַ צדיק שאינו גמור — וויבאַלד אַז אויך ער האָט זיך נאָך

(26) תניא הפי"ב.

(27) שם (יז, א), פי"ג (יח, א).

(28) שם פי"ב (יז, ב).

(29) אין להקשות גם בנוגע לבינוני, מכיון שאי"ז תלוי בבחירתו * — מה"ע התשובה? — שהרי כ' בתניא פי"ד: ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך, וממשיך: אף כו' אעפ"כ כו' ותתקיים בו באמת השבועה שמשביעים תהי צדיק.

(*) ראה תניא פי"ד פכ"ז וריש פל"ה, שאפשר שיה' כל ימיו במלחמה זו „כי אולי לכך נברא“. ושם (פכ"ז), שלכו „אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו“.

(30) תניא פי"א.

(31) ברכות כה, ב.

(32) ראה לקו"ת מסעי צ, ג: שריב"ז שאמר איני יודע היינו מפני גודל עוונות נותן. עיי"ש.

(33) דאל"כ, גם כשטועה כו' אי"ז שייך לתשובה ובכ"י כפשוטן (ראה לקמן סעיף ז'), ומכ"ש שלא יירא שמא ידונו אותו לגיהנם.

(34) ראה לעיל ע' 89 הערה 23.

(אין זעלבן כלל) אלע אידן צוזאמען, איז משמע אז דא רעדט זיך וועגן איין סוג בכי פאר אלע אידן. אין

עצמו.. ובמעלות עצמו³⁵), און וויסן זייערע מעלות כמו שהן לאמיתתן — איז אויף וואס זאל ער וויינען?

(41) ע"פ מ"ש בפנים, מובן מה ש' בלקו"ת שם (לו, ד) הובא הלשון "מי שאינו בוכה כו'" (בהשמת תיבת "כל" — אף שלפנ"ו (לו, ג) איתא "כל מי כו'") [ובפרט שבשני המקומות מכאן שבכי' זו היא כענין שאמרו גבי ר"ע. ויתירה מזו: מאמר הב' הוא ביאור על המאמר שלפנ"ו] — כי בהביאור (לו, ד) ששולל הבכי' שמצד מ"ש, הרי בינוני ורשע אינם בכלל זה * משא"כ בהמאמר (לו, ג) שמפרש את מאמר האריז"ל אבל אינו שולל עוד פירושו, כותב כל מי.

ובזה יומתק מה שבהמאמר שם כי "ועיקרה ביהכ"פ", ובהביאור שם "והוא בחי' יוהכ"פ" — כי הבכי' (שבהביאור שם) ששייכת גבי צ"ג כ"ע, "שהיא מוריגה גדולה", "הוא בחי' יוהכ"פ" (ומש"ש לפנ"ו "בר"ה ויוהכ"פ" — י"ל שזהו מצד בחי' יוהכ"פ שישנה גם בר"ה **); משא"כ הבכי' (שבהמאמר שם) השייכת *** גם בבינונים ורשעים, אי"ו הבחינה דיוהכ"פ,

(*) וי"ל שזהו גם הטעם מה שבלקו"ת נציבים (מה, ד) משמיט תיבת "כל" — כי הבכי' (שמבאר שם) על "הפגם והחסרון" אינה שייכת בצדיק. אבל בדורשי ר"ה (נה, ד) ובד"ח שם כותב "כל כו'", כי הבכי' על מה שהנשמה "יורה מקום כבודה ונתגשמה" (ועד"ח בד"ח שם) שייכת ככולם, כדלקמן סו"ס ה' וסו"ס ח'.

(**) ועפ"י מובן בפשטות הלשון "בחי' יוהכ"פ" (משא"כ בהמאמר: ביהכ"פ). וראה דה' להבין ה' בחינה (מאמרי אדרי' הקצרים ע' תמוז). (***) ואף שמדבר שם כותב "כל כו'", כי הרי שהיא "ע"ז שאמרו על ר"ע כו'" — הרי מזה עצמו שאינו שולל שם הבכי' שמצד מ"ש (כבהביאור), מובן שגם הבכי' שב' המאמר שם יש לה איזה שייכות עכ"פ להבכי' שמצד מ"ש שישנה גם בבינונים ורשעים. ועפ"י יומתק (א) מ"ש "ע"ז שאמרו על ר"ע, ולא "כענין שאמרו כו'" כבהביאור. (ב) "שניא מדריגה גדולה" מוסיף רק בהביאור. (ג) מה שמשמיט בהביאור הציון לסד"ה ושמיט כדכ' כי שם (כו, סוף ע"ב): "וענין הבכי' .. התעוררות רח"ר".

ד. דער אלטער רבי, אין לקוטי תורה³⁶, איז מבאר דעם ענין פון "מי שאינו בוכה בר"ה ויוהכ"פ אין נשמתו שלימה", אז די בכי' קומט ניט מצד מרה שחורה, נאר כענין ווי עס שטייט³⁷ אויף ר' עקיבא', אז בעת ער האט משיג געווען סודות התורה "זלגו עיניו דמעות".

מען קען אבער ניט אָננעמען, אז די בכי' פון א צ"ג אין עשי"ת איז בלויז פונעם סוג בכי' וואס איז גע' ווען ביי ר"ע, ווארום לפי"ו וועט אויסקומען אז דער מאמר "כל מי שאינו בוכה וכו'" רעדט וועגן צוויי סוגי בכי', און וועלכע זיינען בהיפך זה מזה בתכלית: (ביי צדיקים) א בכי' של שמחה³⁸ בתכלית³⁹, וועלכע קומט "מחמת דביקות הנפש"; און (ביי רוב בני' וואס זיינען ניט שייך צו דער "מדריגה גדולה") א בכי' של מרירות בתכלית⁴⁰, וועלכע קומט צוליב (חט-אים און) ריחוק פון אלקות⁴¹.

און וויבאלד אז אינעם לשון "כל מי שאינו בוכה כו'" נעמט ער אריין

(35) היום יום ע' קז.

(36) תצא לו, ד. וכ"כ שם לו, ג (אלא ששם אינו שולל הענין דמרה שחורה. וראה לקמן הערה 41).

(37) ראה מהנ"ע וירא צה, ב. ט"ז באו"ח סרפ"ח סק"ב (בשם ז"ח).

(38) ראה תו"א כו, א. צו, ג. — נסמן בלקו"ת שם. וראה שוה"ג הג' להערה 41.

(39) שהרי הבכי' היא דוקא כשהמרירות או השמחה הם עד כדי כך שאין בכחו להכילם (ראה תו"א שם. ובכ"מ).

(40) וגם עפ"י באין נשמתו שלימה — שני סוגים: שאינה שלימה כלל עד שנתרחקה לגמרי ונכרת חבל התקשרותה בשרשה; ושאינה שלימה שחסר בתכלית השלימות ככר"ע כו'.

און דערמיט ווערט פאַרשטאַנדיק וואָס עס שטייט „כל מי שאינו בוכה בעשיית אין נשמתו שלימה“, וויל אויך די בכי' ביי צדיקים גמורים, וויבאַלד זי קומט אויף דעם וואָס די נשמה איז „ירדה ממקום כבודה ונתגשמה“⁴⁵, איז פון דעם זעלבן סוג⁴⁶ בכי' וואָס ביי סתם אידן.

ו. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: אָט־די ירידה און הגשמה, וואָס איז פאַרבונדן דערמיט וואָס „הגוף אינו יכול לסבול“, איז דאָך לכאורה ניט אָפהענגיק פונעם מענטשן זעלבסט (וואָרום אויב דאָס וואָלט יע געווען תלוי אין בחירת האדם, וואָלט דאָך געוויס דער צדיק גמור, אין זיין שלימות העבודה והבירור, אויך דאָס מתקן געווען). ווערט דאָך ווידער שווער: וואָס האָט ער, דער צ״ג, צו וויינען (און תשובה טאָן) אויף אַ „ריחוק“ וואָס ניט ער האָט אים פאַר־אורזאכט און ניט אין אים ווענדט זיך דער תיקון אויף דעם?

אויב דער צ״ג וואָלט געטראכט וועגן זײַ, וועגן זיין אייגענער תועלת, וואָלט מען דאָס נאָך געקענט מסביר זיין איך שיהי': וויבאַלד אָז זייענדיק דאָ למטה איז ער פאַרט נידעריקער ווי ער איז געווען פריער, איז ער דערפאַר פאַרביטערט אויף זיין מצב — הגם אָז ער איז אין דעם כלל ניט שולדיק; דער אמת איז דאָך אָבער, אָז אַ צ״ג איז אינגאַנצן אויסן דורכצופירן די כוונה העליונה⁴⁷, און די כוונה איז דאָך אָז זיין נשמה זאָל

דעריבער איז משמע אָז אויך ביי צדיקים גמורים, אַזוי ווי ביי כל ישראל, דאַרף זיין די בכי' (אויך) אויף זייער ריחוק פון אלקות.

ה. איז דער ביאור אין דעם:

דער עיקר פון תשובה איז: אומ־צוקערן די נשמה צו איר מקור ושרש — „והרוח“⁴⁸ תשוב אל האלקים אשר נתנה⁴⁹. און וויבאַלד אָז אפילו אַ צ״ג וואָס איז „עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים“, דערגרייכט ער פאַרט ניט מיט זיין עבודה צו „מעלת דבי־קותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירי־דתו לעזה“⁵⁰ החומרי, וואָרום „הגוף אינו יכול לסבול“⁵¹ — דעריבער דאַרף עס אַרויסרופן אויך ביי אַ צ״ג דעם ענין התשובה, צו אומקערן זיך צו דער מדריגה נעלית פון פאַר דער ירידה; און אָט־דער פאַרדאָס אויפן ריחוק, וואָס ער איז ווייט פון דער פריער־דיקער מעלת הדביקות, דאַרף אים דערנעמען ביז צו בכי', ד.ה. ביז צום ניט קענען דאָס אַריבער־טראָגן.

וישנה בר״ה (ועד״ו בהימים שבין ר״ה ליוהכ״פ — ראה לעיל הערה 19) מצ״ע. אלא ש׳עיקרה הוא ביוהכ״פ.

(42) קהלת יב, ז.

(43) לקו״ת ריש פרשתנו.

(44) תניא פל״ז מח, סע״א ואילך.

ועד״פ המבואר בר״ה גדולים מעשה צדיקים תרפ״ה (נפס בסה״מ — קונטרסים סוף כרך ב') ספ״א ובלקוטי לוי יצחק לתניא שם, נמצא, שהיראה ותאהבה שלמטה — הגם שהם בבחי' פנימיות (לשון הקדש), וגם כשהם כאחד (שוהו מצד גילוי כחות עצמיים דוקא), אינם מגיעים אפילו לחזילו ורחימו של הנשמה למעלה, הגם שהם רק בבחי' חיצונית (לשון הרגום), ולא רק שאינם מגיעים אליהם — ובאופן דל־א מינה ולא מקצתה, אלא ש׳אין ערך ומיון ביניהם כלל.

(45) לקו״ת ר״ה נה, ד.

(46) אף שיש חילוקי דרגות בזה (וראה לקמן סעיף ח').

(47) שלכן נקראים בני עלי, כי עבודתם הוא לצורך גבוה (תניא ספ״א).

ניט צוקומען — הייסט עס דאך
לכאורה, אז דאס איז ניט זיין תפקיד.
קומט ווידער אויף די שאלה: וואס
איז די בכי' דערויף?

איז דער ביאור בזה: נשמות אין
זייער עצם מהות זיינען — אלקות, נאָר
דאָס איז, כביכול, ווי אלקות „ווערט“
נברא (— אויך שפעטער בלייבט אַ
נשמה אלקות⁵¹), האָבן זיי דעריבער
דעם כח אַרױסצוגיין פון גדר הנבראים
און צוקומען צו ביטול במציאות⁵².
און אַטײַד יציאה פון גדרי הנברא
ווערט ביי זיי אויפגעטאָן טאַקע דורך
דעם גופא וואָס זיי זיינען פאַרביטערט
צוליב זייער „ישות“⁵³.

וואָס דאָס איז דער פירוש פון „מן
המיצר קראתי גו' ענני במרחב“:
בשעת אַ איד פילט, אַז נאָך די אַלע
עילויים, צו וועלכע ער איז צוגע-
קומען דורך זיין עבודה, געפינט ער
זיך נאָך אַלץ אין אַ „מיצר“ [ווייל ער
האַלט נאָך ניט ביי דער דרגא „ליבטל
וליכלל באור ה' ממש להיות לאחדים
ומיוחדים ביחוד גמור, רק הוא דבר
בפני עצמו ירא ה' ואוהבו“⁵⁴], איז
פון אַט דעם פילן און איבערלעבן
דעם „מיצר“, דערגייט ער צום „מר-
חב“, ער גייט אַרױס פון דעם מיצר

זיך געפינען למטה אין אַן אופן של
ירידה והגשמה — איז וואָס האָט
פאַר אַן אַרט צו זיין פאַרביטערט און
וויינען אויף דער ירידה, בשעת ער
ווייס אַז דאָס איז די כוונה העליונה⁵⁵?
קען מען דערויף ענטפערן: די
כוונה אין ירידת הנשמה למטה איז
ניט די ירידה פאַר זיך, נאָר די ער-
וואָס קומט דורך דער ירידה⁵⁶; ד.ה.
אַז די נשמה זאָל צוקומען צו נאָך
אַ גרעסערן ביטול ודביקות צו אלקות
ווי די וואָס זי האָט געהאַט פאַר דער
ירידה, און וויבאַלד אַז אויך אַ צ״ג
איז דאָ למטה אַ „דבר בפני עצמו“⁵⁷,
ער איז „יש ולא אפס“⁵⁸, קומט דאָך
אויס אַז ער האָט נאָך דערווייל ניט
דורכגעפירט די כוונה פון זיין שליחות
— און דאָס וואָס ער איז ניט ממלא
זיין תפקיד (און איז ניט בטל בתכלית)
דאַרף אים אַזוי שטאַרק פאַרדריסן,
ביז דאָס רופט אַרױס אַ בכי'.

ז. עס בלייבט אָבער נאָך אַלץ ניט
מבואר: אויב עס וואָלט זיך געפאַ-
דערט פון אַ אידן ער זאָל האַלטן
ביי ביטול במציאות ממש, וואָלט ער
דאָך זיכער געקענט דערגרייכן צו
דעם; און וויבאַלד ער קען דערצו

51 „ביאורו לאדמוה"א (קטו, ב) ולה-
צ״צ (ע' תקמח) ד״ה אנכי, וד״ה פב״פ
תרס״ו (בהמשך תרס״ו), ועוד.

52 ד״ה והוא עומד עליהם תרס״ג ע' 9
(סד״מ תרס״ג ע' 10).

53 בד״ה והוא עומד שם, משמע שה-
יציאה מגדר חוק הנברא אפשר להיות גם
ע״י עבודה סתם (ולאו דוקא ע״י המרירות
כו'), ובכל ימי השנה — אבל מובן שכמה
דרגות ביציאה זו, וי״ל, שתכלית שלימותה
הוא בזמן ההכרתה המלך [ובזה גופא שתי
המציאות: מצד ביטול העם המעורר את
ההכרתה (ושלפני); ע״י שהמלך מקבל את
ההכרתה (ושלאחרי)]. ועפ״י יומתס מ״ש
בלקו״ת שם (נה, ד) „בר״ה“ (ראה לעיל
הערה 19) — כי אז הוא זמן ההכרתה.

48 ואי״ו דומה להבכ״י שעל החורבן
והגלות — כי מה שגלינו מארצנו״ה הוא
„מפני חסאינו״ וע״י התשובה תהי׳ הגאולה,
ולכן צריך להתענות על זה וכו׳ „כדי
לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה כו״
(רמב״ם הל' תעניות רפ״ה, ועד״ז הוא גם
בנוגע לאבדות ר״ל וכו׳) — ראה רמב״ם
הל' אבל ספ״ג, משא״כ בגד״ה, שלכאורה
אזרבה: רצון העליון הוא בירידת הנשמה
למטה דוקא, וראה לקו״ת ראה כח, ד ואילך.
49 ראה ד״ה רשפי׳ (ספ״ב ואילך),
תניא שבעה דברים (ספ״ו) דשנת תרצ״ו,
שהעל״י שבשבילה ירדה הנשמה למטה היא
„לבטל כל ענין הישות וההרגשים“, וראה
לקמן הערה 58.

50 תניא פליה (נמד, ב).

ט. בשעת די נשמה דערגרייכט צו דער מדריגה פון ביטול במציאות ממש ווען זי געפינט זיך דאָ למטה, טראָץ דעם וואָס זי איז דאָ אין אַ ציור פון „נברא“ (ובפרט ווען זי פועל'ט אַ ביטול במציאות אויך בשייכות צום גוף ונה"ב⁵¹), ווערט זי דורך דעם נתעלה נאָך העכער פון דעם עילוי וואָס זי האָט געהאַט פֿאַר איר ירידה אין אַ ציור נברא — ווייל דורך דעם ווערט נתגלה אַז איר יחוד מיטן אויבערשטן איז אַ יחוד עצמי וואָס האָט כלל ניט קיין הג' בלות, ביז אַז אויך דער ציור נברא שבה (און פֿאַרבלייבנדיק אין דעם ציור) איז בטל במציאות און מיוחד בתכלית⁵².

און דאָס איז דער פירוש פון „מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב“: אַז דורך דער עבודה פון תשובה — „מן המיצר קראתי“ — גייט מען ניט נאָר אַרויס פון „גדר חוק הנברא“, נאָר נאָכמער, מ'קומט אויך צו צום מרחב האמיתי — צו עצמות ומהות א"ס ב"ה, וואָס איז כלל ניט מוגדר אין קיין שום גדרים (אפילו ניט אינעם גדר פון בלי גבול)⁵³, וואָס דוקא מצד דעם קען אויך אַ נברא זיין בטל במציאות⁵⁴.

58) וגוסף לזה: מכיון שהנשמה היא אלקות בעצם מהותה, הרי מצד זה גם בכ"י טולה נשאתה היא בבחי' אין ואפס (ראה ד"ה כי חלק תרצ"ד (תשי"א) פ"י), משא"כ ע"י שהיא נעשית נברא, ובפרט בירידתה בגוף ונה"ב, ובכ"י מתבטלת, ובפרט כשפועלים הביטול גם בגוף ונה"ב — הוא ביטול אמיתי (ראה בארוכה ד"ה רשפי' (ספ"ג) ואילך), תניא שבעה דברים (פ"ה ופ"ו) דשנת תרצ"ו.

59) ראה רד"ה מן המיצר דשנת אעת"ר ותרצ"ה (בסה"מ קונטרסים ח"ב), ובכ"מ.
60) ראה עדין לקו"ש ח"ו ע' 24-23 הערה 76, 79.

והגבלה פון נבראים און ווערט בטל און פֿאַראייניקט מיטן אויבערשטן.

ח. און דאָס איז דער יתרון מיט וועלכן די עשרת ימי תשובה — דער זמן פון „בהמצאו“ און „בהיותו קרוב“ — טיילן זיך אויס פון אַלע ימות השנה („אעפ"י שה' תשובה והצעקה יפה לעולם“⁵⁴): דאָן איז די תשובה (נוסף דערצו וואָס „מתקבלת היא מיד“⁵⁴, איז זי אויך) אַ סך אַ טיפּערע⁵⁵; וואָרום די תשובה דעמאָלט איז ניט בלויז אויף חטאים, נאָר אויך אויף דער אַלגעמיינער הג' שמה און ישות וואָס ווערט בירידת הנשמה למטה, וואָס פילט זיך ביותר אין דער צייט פון קירוב המאור — ווייל „כל הקרוב אל ה' ביתר שאת כו' צ"ל יותר שפל רוח כו'“⁵⁶.

און וויבאלד אַז אין די עשרה ימים, איז דער אויבערשטער „בהמצא“ און „קרוב“ צו יעדער אידן, אפילו צו אַזאָ וואָס דאַרף טאָן תשובה כפשוטה, דערפֿאַר קען אויך ער דאָן צוקומען צו דער טיפּערער און דער הויבענער מרירות אויף זיין כללות הריחוק

[וואָס דערפֿאַר איז ער כולל אין דעם מאמר „כל מי שאינו בוכה כו'“ אַלע אידן צוזאַמען, מצד דעם וואָס ביי אַלעמען קען זיין (ניט נאָר דער זעלבער סוג בכ"י, נאָר אויך) די זעלבע בכ"י ממש].
און דורך דעם — צום „מרחב י"ה“⁵⁷.

54) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו.

55) וי"ל שהרמב"ם מרמז ענין זה ב"יפה ביותר".

56) אנה"ק רס"ב.

57) ראה ד"ה והוא עומד שם ע' 11 (סה"מ שם ע' נט): שגם בנשמות דבי"ע יכול להיות ביטול אמיתי, גם מצד גופם כו'.

און היות אז דאס וואָס נשמות ישראל פילן דעם "מיצר", איז דאָס ווייל זיי זיינען "קרוב אל ה' ביתר שאת כו" ⁶⁶, ביז — מצד דעם וואָס זיי זיינען מושרש אין עצמות ⁶⁷, דע-ריבער דערגרייכט אַט-די קריאה מן המיצר ביז צו עצמות ממש — ווי ער איז העכער פון ענין המלוכה.

און וויבאלד אז דער מרחב העצמי דריקט זיך אויס דוקא אין דעם וואָס אויך נבראים (ווי זיי בלייבן אין גדר פון נבראים) זיינען בטל בתכלית (כנ"ל סו"ס ט'), דערפאַר זאָגט זיך אויס דער "ענין במרחב" (וואָס קומט דורך תקיעת שופר) אין דעם ענין פון "שתמליכוני עליכם", ובלשון ה-קבלה והחסידות — "בנין המלכות", אַז אויך אין ספירת המלכות (דער מקור ושרש פון נבראים, ובמילא — אויך אין די נבראים וועלכע ווערן פון איר באַשאַפֿן) איז מאיר דער גילוי העצמות ופועל, ביז אַז "וידע" כל פעול כי אתה (עצמות ⁶⁸) פעל-תו" ⁶⁹.

וואָס דורך דעם פירט מען אויס די כוונה פון "נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" ⁷⁰, אַז די

י. ע"פ הנ"ל וועט מען אויך פאַר-שטיין, ווי אזוי דורך דער מצוה פון תקיעת שופר [וואָס דאָס וואָס דער שופר איז בצדו אחד קצר און בצדו אחד רחב, ווייזט עס אויפן ענין פון מן המיצר קראתי ענני במרחב ⁷¹] ווערט אויפגעטאָן דער ענין פון מלוכה ביי דעם אויבערשטן אויף אידן. ווי די גמרא זאָגט ⁷²: "אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כו' ובמה בשופר".

וואָרום לכאורה איז ניט מובן: דער ענין פון מצוה, גזירות המלך, איז דאָך שייך דוקא נאָכדעם ווי דער אויבערשטער איז געוואָרן אַ מלך ⁷³; בשעת אָבער מען דאַרף ערשט אויפ-טאָן דעם "תמליכוני", אַרויסרופן ביי דעם אויבערשטן דעם רצון צו ווערן אַ מלך וכו', מוז עס דאָך זיין דורך עפעס וואָס רירט אָן ביז אין עצמות ממש — היינט ווי קען עס דער-גרייכט ווערן דורך אַ מצוה — תקיעת שופר ⁷⁴?

נאָר דער ביאור אין דעם איז: דער "מן המיצר קראתי", איז [ניט מצד עוונות אָדער אפילו מצד דקות הרע, נאָר] מצד דעם וואָס מ'איז אַ מציאות און (במילא) ניט "קדם מלכא" ⁷⁵.

(61) תו"א עד, ב. ד"ה מן המיצר שם, ע"פ רע"מ בשלח נט, סע"ב ואילך.

(62) ר"ה טו, א. לה, ב.

(63) כמדו"ל (ראה מכילתא יתרו כ, ג. תו"כ אחרי פ"ג, ילקו"ש יתרו שם) קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות.

(64) וגם ענין תשובה הרמז בשופר (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד), אף שתשובה היא למעלה ממצות — מכיון שענינה הוא לתקן הענינים דהיפך רצון העליון, הרי גם היא שייכת לבחי' רצון (אלא שבוה גופא היא מגעת בעומק הרצון; בבצל הר-צון), ולא בעצמות (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1145 ובהנמסר שם).

(65) לקו"ש שם ע' 1147 ובהערה 19.

(66) ראה לעיל סעיף ח'.

(67) וכחאמירה לפני תק"ש (ואמירת מן המיצר): י' בחר לנו — שזהו מצד היותם מושרשים בעצמות (עין ד"ה שיר המעלות תש"ג פ"ט, ד"ה יבחר לנו שם פ"ד).

(68) נוסח התפלה דר"ה. וראה בכתבי הארז"ל (בסידורו שם ועוד) ש"פעול" קאי על עש"י.

(69) ראה ד"ה תפלין דמארי עלמא תרנ"ג פ"ב. חכמות בחוץ תרצ"ד (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פ"ב, ובכ"מ.

(70) ראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א, שזהו אמיתית ענין בנין המלכות שבר"ה. עיי"ש בארוכה.

(71) נסמן בלקו"ש ח"ו ע' 17 הערה 41. וראה שם הערה 42.

און וויבאלד אַז „במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא כולו“¹⁴; איז דורך דעם „מן המיצר קראתי“ גופא (נאך איידער ס'איז דאָ דער „ענגי במרחב“), ווערט ער „קרוב לשמים“ און „רחוק מן הארץ“: מצד זיין מרירות אויף דעם וואָס ער געפינט זיך אין מיצר פון עולמות, ווערט ער „רחוק מן הארץ“ (וואָס „ארץ“ (דאָ) ווערן געמיינט אלע עולמות ב״ע¹⁵); אויך עולם הבריאה, און מצד זיין תשוקה צו נכלל ווערן אין אלקות — ווערט ער „קרוב לשמים“ (וואָס „שמים“ (דאָ) גייט אויף אצילות¹⁶ — „אלקות ממש“¹⁷).

אָבער באַלד נאָך דעם (ובלשון ה״ספרי (וסמן לדבר״) — קומט דער „ענגי במרחב“¹⁸; די המשכת העצמות, וואָס דאָן איז דער עיקר מעלה אין „ארץ“ (וכנ״ל אַז די דירת והמשכת העצמות איז דוקא למטה, בתחתונים) — „קרוב לארץ“ און „רחוק מן השמים“.

יב. די הוראה דערפון בנוגע ל״מעשה ועבודה בתומ״צ — אין פשוט״ע

אותיות:

„שמים“ ווייזט אויף תורה, און

(74) נסמן בלקו״ש ח״ו ע' 124 הערה 29. וראה סה״ש תש״ד ע' 78 ואילך.

(75) ראה לקו״ש ח״ב ע' 415-6. ושם, שוהו הביאור ע״פ פשוטות (ראה לעיל הערה 14) במאמר הספרי — כי נבואת ישעי׳ היא בבריאה (נסמן לעיל הערה 7, סדור עט, א. ועוד) ונבואת משה — באצילות (נסמן בהערה הנ״ל).

(76) תניא רפמ״ט.

(77) להעיר גם מזה שב״ה האזינו השמים ותשמע הארץ״ נאמר „ואדברה“; „אמרי פ״י — „קראתי“ (קריאה של הנבואה) ובי״שמעו שמים והאזינו ארץ״ נאמר „כי ה' דבר“ — „ענגי“, מזמנה. וראה זהר הובא לעיל הערה 1, 4.

נבראים התחתונים ווערן אַ דירה לעצמות.

יא. ע״פ הנ״ל וועט מען פאַרשטיין די שייכות פון עש״ת¹⁹ מיט פרשת האזינו:

בכל ימי השנה איז די עבודה (בעיקר) אין ענינים פון „ארץ“: לימוד התורה וקיום המצות ווי זיי זיינען דאָ למטה. ביז אַז אפילו די מצות פון חובות הלבבות (אָזוי ווי ידיעת אלקות, אהבת ה', יראת ה' וכו') זיינען אויך פאַרבונדן מיטן מוח ולב הגשמי²⁰:

בעת עס קומט אָבער דער זמן פון עש״ת, ווען עס דאַרף זיין כשם „תשובה“, דער „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה“, דאָן מאַנט מען פון יעדער אידן, עס זאָל ביי אים זיין „מן המיצר קראתי“ — ער זאָל זיין פאַרביטערט אויף דעם וואָס ער געפינט זיך אין מיצר פון וועלט און ער זאָל „רופן“ צום אויבערשטן, ד.ה. שטיין מיט אַ תשוקה וצמאון צו נכלל ווערן אין אים.

(72) ועד״ו בד' ימים שבין יוהכ״פ לס״כ (ראה לעיל ס״ס א') — כי מובן שהתשובה או [ובפרט למחרת יוהכ״פ — ראה מפרשי המשנה כריתות פ״ו מ״ג. ש״ת לאו״ה ס״א סק״ג ובשב יעקב שהובא שם] היא באופן נעלה ביותר. ולכאורה חידוש גדול בזה דמשמע שהיא למעלה גם מהתשובה דעש״ת ויוהכ״פ. וכהלשון (ראה לעיל הערה 16): איצטער ערשט דאַרפן תשובה טאָן.

ומה שלא נתבאר מעלה זו דימים אלו בפירוש בש״ס ופוסקים — י״ל שהוא ע״ד המבואר בנוגע להקפות (דשמע״צ ושמח״ת — שהם בדוגמת ר״ה (ראה היום יום ע' צח)) שלא נזכרו בתשוב״כ ולא בש״ס כו' (לקו״ת סוכות פ, ג, סידור אדה״ז רסט, ב). (73) ראה בארוכה ד״ה וכה״ע רואים ש״ת ספ״א ואילך.

אָבער לאַחרי זע וואָס ביי אים איז פאַראַן אַט-די תנועה, דאַרף באַ עס ווערן די הכרה אַז "לא המדרש עיקר אלא המעשה"⁸², וואָרום "תכלית בריאתו וירידתו לעוה"ז איז — צו מאַכן די וועלט פאַר אַ דירה לו יתברך"⁸³.

און דאָס איז אויך אַ טעם וואָס די הוראה אַז מען דאַרף זיין "קרוב לארץ" איז אָנגעוויזן געוואָרן דורך ישעי' פון די עיקרי נבואת ישעי' איז — וועגן גאולה העתידה⁸⁴, וואָס דאָן וועט זיין "מעשה גדול"⁸⁵; און דערפאַר האָט ער אָנגעוויזן די הוראה אַז מען דאַרף זיין "קרוב לארץ", אַז מען דאַרף טאָן מיט אַ התעסקות אין בירור וזיכוך העולם, וואָס דורך דעם וועט זיין דער "וידע כל פעול כי אתה פעלתו", אין דער גאולה האמי-תית והשלימה, דורך משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחות שבת תשובה תשכ"זח.
ו' תשרי תשכ"ח)

"ארץ" אויף מצות⁸⁶. און היות אַז אין יעדער איינעם פון זיי איז דא אַ מעלה: די דביקות און יחוד פון נפש האלקית מיטן אויבערשטן קומט (בעיקר) דורך לימוד התורה⁸⁷, מאַכן די וועלט פאַר אַ דירה לו ית' קומט (בעיקר) דורך קיום המצות⁸⁸ — דעריבער דאַרפן זיין ביי אידן ביידע ענינים י' :

בתחלת העבודה, דאַרף ער זיין "קרוב לשמים ורחוק מן הארץ", אַז ער זאָל זיך ניט יאָגן צו מזכך זיין די וועלט, נאָר זיין עיקר געשמאַק זאָל זיין — אין לימוד התורה (און הגם אַז בוודאי מוז ביי אים זיין אויך קיום המצות — און זיכער אויך מיט חיות און געשמאַק — אָבער אויף אַזויפיל וויפיל ער איז מחוייב ע"פ שו"ע, ער איז רחוק מן הארץ);

78) תו"א בתחלתו. לקו"ת פרשתנו עה, ב (עה"פ האזינו השמים גו' ותשמע הארץ גו').

79) תניא פכ"ג (ועייג"כ שם פ"ה).
80) שם פל"ז.

81) להעיר מלקו"ת שה"ש ג, א: שש"מ היא בחי' רצוא וארץ בחי' שוב, וגם מצד זה הרי תחלה העבודה היא "קרוב לשמים" — רצוא, ומיד אח"כ ("סמוך לדבר") — קרוב לארץ, שוב.

בתו"א (ב, ג, ג, ג), ששמים ענינו שוב, וארץ — רצוא. ועפ"ז אפשר לבאר ע"ד הענין שבפנים גם להפ"י (ראה לעיל הערה 4) ש"האזנה" מורה על ריחוק.

82) אבות פ"א מ"ז.

83) ראה ב"ב יד, ב: ישעי' כול' דנחמא. וראה סדור שם, ההפך בין ישעי' לירמי.

84) אוה"ת ר"פ ויגש. ואתחנן ס"ע רמז ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' 19. ובכ"מ.

האוינו ב

בדוגמת א' חבל "ראשו א' קשור למעלה וקצהו למטה". און דערמיט איז ער מבאר דעם ענין פון כרת, אז בעת א' איד איז עובר אויף אן איסור כרת ר"ל איז "נכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי' ב"ה"

(און ער איז מוסיף, אז דער "חבל ההמשכה" פון "שם הוי' ב"ה" איז "כלול מתרי"ג מצות" עד"מ ווי א' "חבל עב" וואס איז "שזור מתרי"ג חבלים דקים", און דעריבער איז אויך "בשאר עבירות שאין בהן כרת" — וואס דאן ווערט ניט נפסק דער כללות החבל, ווי ביי אן איסור כרת — ווערט אבער נפסק א' "חבל הדק וכי").

ווייטער (אין פ"ו) זאגט ער נאך אן ענין איז "יעקב חבל נחלתו". און פונקט ווי א' חבל וואס "ראשו א' למעלה וראשו השני למטה", איז בשעת א' מענטש ציט דעם "ראשו השני" ווערט דורך דעם אראפגעצויגן אויך דער "ראשו הראשון", אזוי איז אויך ביים חבל הנשמה, אז דורך "מעשיו הרעים ומחשבותיו" פון א' אידן, שלעפט ער אריין אין די "היכלות ה' סט"א" ניט בלויז די נשמה שלמטה, נאָר אויך די השפעה פון בחי' ה"א תתאה — שרש ומקור הנשמה.

דאָרף מען פארשטיין: וויבאלד און דורך אן עבירה ווערט נפסק דער

(5) צו, סע"א.

(6) כולל גם איסור כרת — כמובן ממה שצייט שם (ריש ע"ב) "לכן הוא נוטל חלק בראש", שבו מתקן הקושיא שברפ"ד, מה "שנמצאו . . . חייבי כריתות ומיתות והאריכו ימיהם ושנותיהם בנעמיס".

א. פ' האוינו לייענט מען אלע מאל בשבת תשובה אדער (כבשנה זו) אין די ד' ימים שבין יוה"כ פ' לסוכות, וואס אויף די ד' ימים האט געזאגט דער רבי (מהורש"ב) נ"ע: "איצטער ערשט דארפן תשובה טאן".

און וויבאלד און אלע ענינים פון תורה זיינען בתכלית הדיוק — זעט מען טאקע, אז כמה פרקים אין אגרת התשובה זיינען מיוסד אויפן פסוק כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו, וואס שטייט אין פרשת האוינו.

ב. אויף "יעקב חבל נחלתו" זאגט דער אלטער רבי (אין אגרת התשובה פ"ה), אז די נשמה — דער חלק שב' גוף האדם מיט איר שרש — איז

(1) הובא ונתבאר בהקדמה לקונטרס צו נדפס בספר המאמרים תש"ט. לקו"ש ח"ד ע' 400, לעיל ע' 213 הערה 72.

(2) ע"ד שייכות ענין התשובה לפי הא' יזנו — ראה גם לקו"ש ריש פרשתנו. לעיל ע' 213 שם.

(3) ד"ו.

בלקו"ת הנ"ל (שבהערה הקודמת) מבאר כי חלק גוף בענין התשובה דבחי' "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", שהיא תשרי בה עילאה, משא"כ באגרת שם, מבאר פסוק זה לבאר (בעיקר) הענין דתשובה תתאה. ויש לומר, ששני הענינים ישנם בהימים שבהם קוראים פ' האוינו, כי בהתשובה שבעשיית (ועד"ו — בה' ימים שבין יו"ה כ"פ לסוכות) — שתי מעלות (רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז וראה לעיל שם ע' 211): "יפה ביותר" (היינו תשובה נעלית יותר, תשובה עילאה), "מתקבלת היא מיד" (היינו שגם בחי' התשובה שבכל השנה, שבכללות היא תשובה תתאה — מעלת עשיית ש, מתקבלת היא מיד").

(4) לב, ט.